

MICHALIČKOVÁ, M. - KRUPOVÁ, Z. – KOLENO, A. – POLÁK, P.: *Ekonomika výkrmu býkov v roku 2011: kategória s rastom nákladov, ale aj úžitkovosti*. In: *AGROmagazín*, 14, 2012, č. 12, s. 12-13, ISSN 1335-2261

Ekonomika výkrmu býkov v roku 2011: Kategória s rastom nákladov, ale aj úžitkovosti

V roku 2011 sa databáza CVŽV Nitra rozšírila o 5 chovov s výkrmom dobytky. V súčasnosti evidujeme 12 výkrmových stád. Náklady na KD vzrástli medziročne takmer o polovicu, čo môže byť spôsobené zaradením nových chovov do evidencie. Vďaka rastu úžitkovosti a realizačnej ceny však bola tvorba straty čiastočne tlmená. Detailný pohľad na jednotlivé nákladové a výnosové parametre, spolu s ich kvantifikáciou, prinášajú nasledujúce riadky.

Makroekonomické pozadie

Pokles kúpyschopnosti slovenského spotrebiteľa ovplyvňuje aj spotrebu hovädzieho mäsa na obyvateľa. V medziročnom porovnaní 2011/2010 poklesla spotreba hovädzieho mäsa až o 21%. Dôvodom sú aj rastúce spotrebiteľské ceny determinované infláciou. Tá bola v roku 2011 vo výške 4,1 % (meraná harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien), čo oproti roku 2010 predstavovalo nárast až o 3,4 p.b. Samozrejme, je potrebné spomenúť aj rast DPH, ktorá je v konečnom dôsledku zložkou ceny. Vzniknutá situácia sa žiaľ „rieši“ tak, že kvalitné domáce mäso nahradíme dovezeným zo zahraničia. Toto importované mäso je síce pre spotrebiteľa lacnejšie, ale jeho kvalitatívne parametre sú často otázne. Ako ukázali aféry ostatných týždňov, môže ísť dokonca o falošnú bravčovinu. Ponuka hovädzieho mäsa na Slovensku prevyšuje dopyt, čo sa odráža na našich exportných aktivitách. Navyše vďaka oslabenému menovému kurzu je hovädzie mäso zo Slovenska na zahraničných trhoch konkurencieschopnejšie. Tak ako inflácia ovplyvňuje výšku tržieb, ovplyvňuje aj ceny vstupov. Uhradzovacia funkcia cien klesá, čo je dôvodom klesajúcej produkcie hovädzieho mäsa. Tento krok však postupne tlmí aj zamestnanosť v živočíšnej výrobe, čo znova oslabuje kúpyschopnosť obyvateľstva. A sme na začiatku začarovaného kruhu... Netreba však zúfať, predikcie ekonómov sú optimistické. V nasledujúcich rokoch by sa vplyvom poklesu produkcie a zmeny stravovacích návykov mal zvýšiť nielen odbyt hovädzieho mäsa, ale aj jeho cena.

Extrémny rast nákladov a úžitkovosti

Ako sme už v úvode spomínali, náklady analyzovaného súboru chovateľov (rozšíreného o 5 nových subjektov) vo výkrme vzrástli takmer o polovicu, t. j. na 2,370 €/KD. Ide o najintenzívnejší rast spomedzi všetkých kategórií dojenej populácie. K medziročnému poklesu došlo iba pri 4 nákladových položkách, a to v ostatných materiálových nákladoch (-77%), odpisoch dlhodobého majetku (-62%), krmivách nakúpených (-56%) a nákladoch na opravy a udržiavanie (-46%). Najdynamickejšie rástli náklady správnej rézie (+238%), mzdové náklady (+166%) a ostatné priame náklady druhotné (+135%). Po nich nasledovali náklady na krmivá vlastné (+40%), ostatné priame náklady prvotné (+37%) a výrobná réžia (+32%). Proporcionálne s rastom nákladov na krmivá rástla aj úžitkovosť (+31% vs. +28%) vo výkrme býkov, ktorá v roku 2011 dosiahla úroveň 1005 g na KD. Štruktúra nákladov sledovaného súboru chovov je uvedená v tabuľke 1.

Prehĺbenie straty

Náklady na kg živej hmotnosti (ž.hm.) v komparácii s realizačnou cenou určujú výsledok hospodárenia z realizácie. Zmeny v nákladových parametroch determinovali nárast nákladov na kg prírastku (+17%) a zároveň aj na kg ž.hm. (+25%). Medziročný nárast realizačných

cien o 14 % však nedokázal zabrániť prehĺbeniu straty na -0,918 € na kg ž.hm. (medziročne o 55%). Uvedený stav, okrem uvedených faktov, determinovali aj parametre odchovu teliat, ktoré ovplyvnili náklady na predaný výkrmový dobytok. Kým v roku 2010 chovatelia na odchov teľaťa vynaložili v priemere 424,21 €, v roku 2011 to bolo o 31% viac. Svoju úlohu zohrala aj hmotnosť teľaťa pri preradení do výkrmu (-9%). De facto boli náklady na predané zviera v medziročnom porovnaní vyššie o 58% (1264,708 € v roku 2011) a to aj napriek porovnateľnej hmotnosti predaného výkrmové býčka (461 kg ž.hm.). Primárnou príčinou bol nepochybne rast cien vstupov. Produkčno-ekonomické parametre sú uvedené v tabuľke 2.

Vysoká variabilita medzi podnikmi = skryté rezervy

Rozpätie nákladov v analyzovanom súbore chovateľov sa medziročne zvýšilo pri všetkých položkách kalkulačného vzorca. Pri hľadaní rezerv vychádzame z predpokladu, že čím väčšie je rozpätie nákladovej položky, tým je vyššia možnosť práve tento náklad okresať. Najväčšie rozpätie bolo v roku 2011 zistené pri nákladoch na krmivá vlastné (1,311 €/KD), mzdových nákladoch (1,214 €/KD) a ostatných priamych nákladoch druhotných (1,003€/KD). Variabilitu nákladov na krmivá by mohlo znížiť sledovanie produkčnej účinnosti krmív v kŕmnej dávke vo vzťahu k úžitkovosti zvierat. Naopak, najmenšie rozpätie nákladov, ktoré možno chápať ako relatívne stabilnú nákladovú položku v rámci sledovaného súboru chovateľov, predstavovali ostatné materiálové náklady (0,025 €/KD - nakúpené liečivá, dezinfekčné prostriedky, ostatný materiál spotrebovaný v kancelárii, atď.) a opravy a udržiavanie (0,073€/KD).

Zásady efektívneho chovu

Pri chove výkrmového dobytku treba dbať na to, že v oblastiach s možnosťou kvalitnej pastvy (podhorské a horské oblasti) môže byť efektívny aj polointenzívny výkrm býkov, resp. extenzívny výkrm volkov. Nižšie prírastky počas pastvy sú v tomto prípade kompenzované vyššou intenzitou rastu v zimnom období na maštali. Naproti tomu, intenzívny výkrm býkov je vhodnejší v oblastiach, kde je možná výroba kvalitného objemového krmiva (nížiny). Rešpektovanie týchto parametrov môže pomôcť pri prvotnom zlepšovaní nepriaznivého výsledku hospodárenia vo výkrme býkov a pri hľadaní rezerv v krmivových nákladoch a to nielen v analyzovanom súbore chovateľov. Až 83% z „našich“ chovateľov totiž hospodári v horských a podhorských oblastiach, pričom menej ako tretina praktizuje extenzívny výkrm býkov (volkov).

PodĎakovanie

Tento článok je venovaný pamiatke Ing. Jozefa Daňa, CSc., ako prejav uznania, úcty a vďaky za jeho celoživotnú prácu.

Ekonomický tím CVŽV Nitra vyslovuje veľké poďakovanie všetkým podnikom za prejavenu dôveru, ochotu a trpezlivosť pri poskytovaní produkčných a ekonomických ukazovateľov chovu dobytku.

Článok bol realizovaný v rámci Rezortného projektu výskumu a vývoja č. 3 a v rámci projektu CEGEZ č. 262201120042, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Monika Michaličková¹, Zuzana Krupová¹, Andrej Koleno², Peter Polák¹

¹CVŽV Nitra, ²Rajo Bratislava

V prípade záujmu o detailnejšie informácie kontaktujte: michalickova@cvzv.sk

Tabuľka č. 1 Štruktúra vlastných nákladov vo výkrme býkov v analyzovaných súboroch chovateľov v rokoch 2010 a 2011

Ukazovateľ	Rok			
	2010 (n=7)		2011 (n=12)	
	€	%	€	%
Mzdy	0,092	6	0,246	10
Krmivá vlastné	0,857	51	1,198	49
Krmivá nakúpené	0,090	5	0,040	2
Krmivá spolu	0,947	56	1,238	51
OMN ¹	0,042	2	0,009	0,5
Opravy a udržiavanie	0,018	1	0,010	0,5
Odpisy dlhodobého majetku	0,090	5	0,035	1
OPNP ²	0,081	5	0,111	5
OPND ³	0,162	10	0,382	15
Výrobná réžia	0,195	12	0,258	10
Správna réžia	0,051	3	0,172	7
Náklady spolu	1,677	100	2,460	100
Vedľajší výrobok	0,089	-	0,090	-
Náklady na kŕmny deň	1,588	-	2,370	-

¹Ostatné materiálové náklady - nakúpené liečivá, dezinfekčné prostriedky, ostatný materiál spotrebovaný v kancelárii, atď., ²Ostatné priame náklady prvotné - náklady na plemenárske a veterinárne výkony, poisťné, elektrickú energiu, sociálne náklady a odvody, ³Ostatné priame náklady druhotné - náklady na vlastnú autodopravu, práce traktorov a iné služby

Tabuľka č. 2 Produkčno-ekonomické parametre v analyzovaných súboroch chovateľov v rokoch 2010 a 2011

Ukazovateľ	Jednotka	Rok	
		2010 (n=7)	2011 (n=12)
Denná úžitkovosť ²	g	785	1005
Hmotnosť pri predaji	kg ž. hm.	468	461
Vek pri predaji	kŕmne dni	512	359
Náklady na predané zviera	€/ks	799,62	1264,71
Vlastné náklady	€/kg ž. hm.	2,158	2,707
Cena	€/kg ž. hm.	1,565	1,789
Zisk/Strata	€/kg ž. hm.	-0,593	-0,918